

# **Základy práce s informačními zdroji pro bakalářské studenty SPSP**

Brno, 23. listopadu 2020

**Ing. Martina Nedomová, DiS.**

# Osnova kurzu

- **Práce s informacemi, základy EIZ, psaní odborných (závěrečných) prací**
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- **Citace, citování, plagiátorství**
  - ❖ základní terminologie, citační styly
  - ❖ základy citování jednotlivých druhů dokumentů
  - ❖ citační software, zvláštnosti citování
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
  - ❖ EBSCO Discovery Service a nadstavbové nástroje
  - ❖ databáze elektronických knih

# Podmínky absolvování předmětu

## Zápočet

- ❖ **účast** na seminářích a přednášce
- ❖ vypracování **dvou dílčích** praktických **úkolů** a online cvičení na citace
- ❖ vypracování **rešerše** a závěrečného **testu**

## Další termíny kurzu

- ❖ PÁ 4. 12. . 8:00 – 9:40 seminář EIZ I.
- ❖ PÁ 11. 12. 8:00 – 9:40 přednáška na citace a citační manažery
- ❖ PÁ 7. 1. 2021 8:00 – 9:40 seminář EIZ II.

# Online výuka

- V návaznosti na rozhodnutí vedení univerzity je veškerá výuka převedena do online režimu.
- Předmět bude probíhat formou online setkání ve stejné dny a časy, jako by probíhala výuka v učebnách. Pro studenty zůstávají povinnosti vyplývající z tohoto sylabu. Pro realizaci přednášek a seminářů bude využíván komunikační program MS Teams.
- Doporučujeme si prostudovat fakultní manuál k aplikaci MS Teams <https://it.muni.cz/sluzby/microsoft-teams> nebo <https://www.phil.muni.cz/online-vyuka/pro-studenty>.

Prezentaci, prosím, berte jako přehledovou. Možností a zdrojů je opravdu obrovské množství. Vyzkoušejte si uvedená praktická cvičení, podrobnější práce s databázemi bude obsahem následující lekce.

Přejeme vám hodně štěstí při studiu. V případě jakýchkoli dotazů či problémů se prosím ozvěte na email [nedomova@fss.muni.cz](mailto:nedomova@fss.muni.cz) Pokusíme se vám poradit co nejdříve to bude možné. Děkujeme.

# Práce s informacemi

# Osnova přednášky

- Práce s informacemi
  - ❖ informační společnost
  - ❖ informační gramotnost
- Psaní odborných (závěrečných) prací
- Informační zdroje
  - ❖ typy informačních zdrojů
  - ❖ licencované zdroje
  - ❖ kde hledat knihy, odborné časopisy, informace z médií, závěrečné práce, referenční díla, statistické údaje, oborové brány

*"Information these days seems to be everywhere. But rather than making research easier, this has made it harder, because when doing research you don't just have to find **any** information, you have to find the **right** information."*



# Informační společnost

- ❑ Založená na informacích a znalostech
  
- ❑ Problémy při práci s informacemi:
  - ❖ **velké množství**
  - ❖ **snadná dostupnost**
  - ❖ **kvalita**

# Kolik existuje informací?

- ❑ Každý den vytvoří lidstvo 2,5 quintilionu bytů dat = 2,5 000 000 000 000 000 000 bytů.
- ❑ Kvůli měření musely vzniknout nové jednotky.

## Jak se počítá na počítači

kilobyte (kB)	1 000 bytů
megabyte (MB)	1 000 000 bytů
gigabyte (GB)	1 000 000 000 bytů
terabyte (TB)	1 000 000 000 000 bytů
petabyte (PB)	1 000 000 000 000 000 bytů
exabyte (EB)	1 000 000 000 000 000 000 bytů
zettabyte (ZB)	1 000 000 000 000 000 000 000 bytů

Zdroje:

Na informace je zapotřebí nová jednotka, zettabyte. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-10-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/209215-na-informace-je-zapotrebi-nova-jednotka-zettabyte.htm>

How much data do we create every day? *Forbes.com* [online]. [cit. 2019-2-12]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/05/21/how-much-data-do-we-create-every-day-the-mind-blowing-stats-everyone-should-read/#3ff7a21d60ba>

# Kolik existuje informací online?

- ❖ Množství informací na internetu v roce 2016 bylo 7,7 zetabajtů dat, což je 7,7 bilionu gigabajtů - běžný pevný disk má 1024 gigabajtů.
- ❖ *“Kdybychom všechny tyto informace vytiskli na papír s běžnou velikostí písma, pokryli bychom jím celé Spojené státy. Vrstvou vysokou 4,5 metru.”*

# Vyhledávání na internetu

- ❖ **více než 3.7 miliónu** lidí používá internet
- ❖ **více než 1/2 všech hledání** na webu je prováděna z mobilu



- ❖ **77%** hledání je přes Google - každou sekundu provádí **více než 40.000 hledání**
- ❖ **5 miliónu hledání** denně provedenou všechny vyhledávače

# Informační gramotnost

## → Rozpoznání informační potřeby

### ☐ Schopnost **informaci**:

- ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
- ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
- ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

# Psaní závěrečných (odborných) prací

# Propagační video Západočeské univerzity v Plzni

# Metodika psaní odborných prací

- ❑ Dostatek času pro vyhledání a nastudování příslušné literatury
- ❑ Vypracování námětu závěrečné práce
- ❑ Vymezení času potřebného k sepsání textu
- ❑ Dodržení všech předepsaných formálních a odborných náležitostí

## Psaní závěrečné práce



# Základní etapy přípravy písemné práce

- 1. Volba tématu a strategie přípravy**
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

# Volba tématu

- ❑ Podívat se do [Archivu závěrečných prací IS MU](#)
- ❑ Případně na práce jiných univerzit: [Vysokoškolské kvalifikační práce](#)



# Odevzdej.cz

## Seminární a školní práce

### Zkontrolovat práci na podobnosti

Soubor z PC:  Soubory nevybrány.

nebo soubor přetáhněte sem

E-mail:

Po kontrole bude výsledek odeslán na zadaný e-mail a po 5 dnech z databáze vymazán.

Zkontrolovat



# Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
- 2. Informační průzkum**
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

# Informační průzkum

- Práce s informačními zdroji
  - ❖ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem
  
- Získání dokumentů\*:
  - ❖ Výpůjčka z knihovny
  - ❖ Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraničí - MVS/MMVS
  - ❖ E-prezenčka, Copy on Demand (CoD)
  - ❖ Licencované databáze
  - ❖ Internet

# Informační zdroje

## ☐ **Knihy**

## ☐ **Periodika**

❖ odborné časopisy, magazíny

## ☐ **Referenční díla**

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

## ☐ **Další zdroje**

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

## ☐ **Internet**

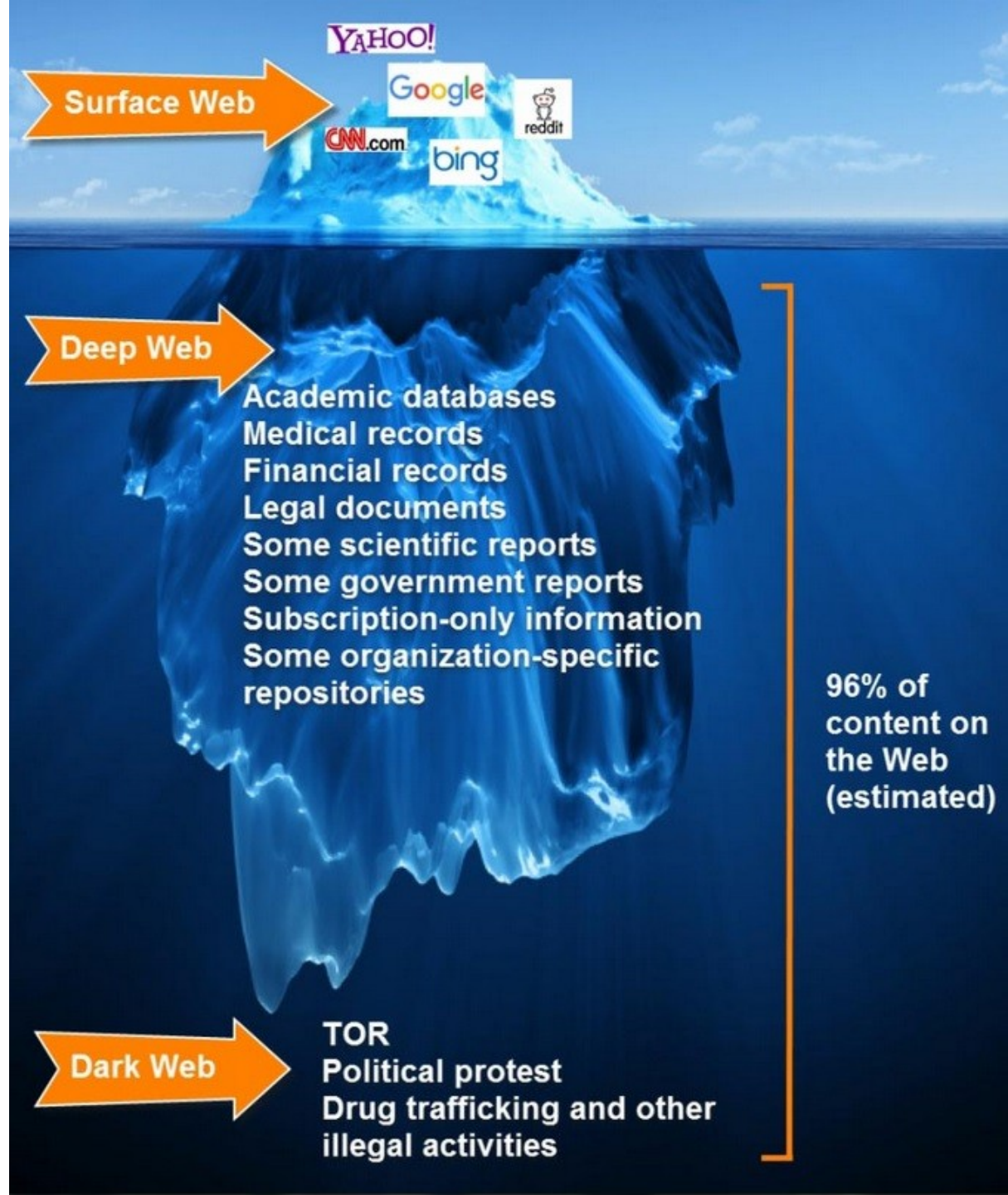
# Cvičení

**Jaký je rozdíl mezi těmito pojmy?**

- **Surface Web**
- **Deep Web**
- **Dark Web**

Řešení naleznete na dalším slidu.

**Surface Web**  
**X**  
**Deep Web**  
**X**  
**Dark Web**





# Informační zdroje aneb částečná ochutnávka z dalších lekcí

# Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje**, **EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě
- ❑ dostupné prostřednictvím **databází**
  - ❖ **volně dostupné**
  - ❖ **komerční (licencované)**

# Druhy databází

- ❑ **Bibliografické** – pouze základní "identifikační" údaje o dokumentech (název, autor, rok vydání atd.) + abstrakt
  
- ❑ **Fulltextové** – plné texty dokumentů
  
- ❑ **Multioborové** – dokumenty z různých oborů
  - ❖ rozsáhlé databáze – např. **ProQuest, Wiley, EBSCO**
  - ❖ není možné mít zaplacený přístup ke všem kolekcím, tj. ke všem fulltextům

## Licencované zdroje II.

- za úplatu - **pro studenty MU zdarma** 😊
- informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

# Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ❑ stránky knihovny FSS MU -

<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

- ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ❑ Portál elektronických informačních zdrojů MU -

<http://ezdroje.muni.cz/>

- ❖ databáze i z dalších oborů

# Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť univerzity?

- Nastavte si na počítači vzdálený přístup
  - ❖ OpenVPN
  - ❖ Shibboleth
  - ❖ EZproxy

# Kde začít : vyhledávače, discovery systémy a vědecké sítě



Google Scholar

scienceOPEN.com  
research+publishing network

- ❖ [EBSCO Discovery Service](#) - "univerzitní Google" pro licencované i volně dostupné zdroje
- ❖ [Google Scholar](#) - vyhledávač odborné literatury
- ❖ [Science Open](#) - vědecká a publikační síť

# Kde hledat odborné časopisy? I.

- EBSCO
- JSTOR
- ProQuest
- Sage Journals Online
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley Online Library

*Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání*

*Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery](#)*



# Kde hledat odborné časopisy? II.

- ❑ **SocINDEX with Full Text** (přístup z databáze EBSCO)
- ❑ **ProQuest Social Sciences Databases - Social Science Database** (přístup z databáze ProQuest)
- ❑ **Sage Journals Online - Social Work & Social Policy**
- ❑ **SpringerLink - Social sciences › Social policy**

# Kde hledat odborné časopisy III.

## ☐ Volně dostupné zdroje:

- ❖ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - adresář FT vědec. a akad. časopisů s otevřeným přístupem, přes 10.000 čas.
- ❖ [Central European Journal of Social Sciences and Humanities \(CEJSH\)](#) – abstraktová a fulltextová databáze článků uveřejněných ve vědeckých časopisech z oblasti humanitních a společenských věd vycházejících v ČR, SR, v Maďarsku, Polsku, atd.

# Cvičení – vzdálený přístup a databáze Sage Journals

- ❑ Prosím, prostudujte si, jak funguje tzv. **vzdálený přístup k e-zdrojům** (tj. mimo počítačovou síť MU) - <https://ezdroje.muni.cz> - sekce vzdálený přístup a jeden z přístupů si zvolte pro další práci.
  
- ❑ Poté se zkuste připojit do databáze **Sage Journals**.
  
- ❖ Na stránce **ezdroje.muni.cz** si zvolte „zdroje abecedně“ .
- ❖ Dohledejte si databázi **Sage Journals**, u ní si klikněte na „více informací“ a poté zvolte dole na stránce přihlášení „Shibboleth“ .
- ❖ Následně se zobrazí tabulka, do které zadáte UČO a primární heslo. Případně českou federaci a následně MU. Alternativou samozřejmě zůstává přihlášení přes Ezproxy.
- ❖ Jak by měla stránka databáze vypadat, si můžete zkontrolovat na dalším slidu.

## Sage Journals Online - HSS



Otevřít zdroj

Kolekce **Sage Full-Text - Humanities and Social Science** (HSS) zahrnuje cca 750 titulů elektronických plnotextových časopisů z oblasti humanitních a sociálních věd od vydavatelství Sage Publications od roku 1999 do současnosti. Seznam titulů je uveden [zde](#).

V rámci předplatného jsou dostupné i časopisy v tzv. hlubokém archivu Sage (Sage Deep Backfile Package), který obsahuje archivní ročníky cca 450 časopisů, a to počínaje vždy prvním vydaným číslem až do konce roku 1998. Seznam titulů je uveden [zde](#).

Pro přihlášení přes Shibboleth je nutné na odkazované stránce v menu *Select your institution location...* zvolit **UK Access Management Federation** a následně v menu *Select your institution...* **Masaryk University**.

---

### Dodatečné informace o zdroji

Tento zdroj je indexován ve službě [discovery.muni](#).

Tento zdroj má podporu služby [Full Text Finder](#).

Tento zdroj podporuje vzdálený přístup přes technologii [Shibboleth](#).

**Charakteristika:** elektronické časopisy z oblasti humanitních a společenských věd

**Obory:** [Ekonomie](#), [Filozofie](#), [Historie](#), [Jazykověda](#), [Knihovnictví](#), [Náboženství](#), [Právo](#), [Psychologie](#), [Sociální vědy](#), [Vědy o Zemi](#), [Vzdělávání](#)

**Typ zdroje:** fulltextový

**Producent:** Sage Publications

**Odkaz:** <http://journals.sagepub.com>

**Vzdálený přístup<sup>2</sup>:** [EZproxy](#)

**Vzdálený přístup<sup>2</sup>:** [Shibboleth](#)

**UČO**

**Primární heslo**

Zapamatovat si mě

**PRIHLÁSIT**

> [Mám problém s přihlášením](#)

## Atributy pro službu Atypon

Bezpečnostní politika služby Atypon

UČO	259965@muni.cz
Jméno	Dana Mazancová
Organizace	Masarykova univerzita
Vztah k organizaci	<ul style="list-style-type: none"><li>• employee</li><li>• member</li><li>• staff</li></ul>
Oprávnění	<ul style="list-style-type: none"><li>• MU.employees</li><li>• urn:mace:terena.org:tcs:personal-user</li><li>• urn:mace:terena.org:tcs:escience-user</li><li>• urn:mace:dir:entitlement:common-lib-terms</li></ul>

Zapamatovat souhlas

**ANO, AKCEPTUJI**

**NE, NEAKCEPTUJI**

Account Administrators: Review your remote access options for SA You have successfully logged in via a federated identity

# Your gateway to world-class research journals

Search all SAGE Journals



Advanced Search

Browse Journals By Discipline

Health Sciences

Social Sciences & Humanities

Browse A-Z

All SAGE Journals

Náhled databáze Sage Journals po přihlášení přes Shibboleth.

Další verze cvičení pro zvědavé – i když vyhledávání v databázích bude součástí až další lekce, přesto si můžete zkusit najít v této databázi zdroje (např. články) týkající se „social work practice“. Vyhledávejte v angličtině, téma si můžete zkusit více upřesnit pomocí dalších klíčových slov. Pokud si chcete následně přečíst celý text, tak by u záznamu mělo být uvedeno „Full Access“.

# How to Read (and Understand) a Social Science Journal Article



# Kde hledat knihy I.

## ☐ Katalogy

- ❖ [Katalog MU Aleph](#)
- ❖ Souborné katalogy – [knihovny.cz](#), [CASLIN](#)
- ❖ [Ebsco Discovery Service](#)

## ☐ Licencované databáze

- ❖ [Ebsco eBooks](#)
- ❖ [Sage Knowledge](#)
- ❖ [Taylor&Francis eBooks](#)

# Cvičení – Souborný katalog MU

- ❑ Otevřete si stránku <https://katalog.muni.cz>
- ❑ Dohledejte si knihu „**Rodina, zaměstnání a sociální politika**“ (Tomáš Sirovátka) a podívejte se, které knihovny MU ji mají ve fondu. Je dostupná i na FSS? A pokud ano, je právě vypůjčená?
- ❑ V dolní části stránky si zvolte „abecední procházení“. Zde můžete vyhledávat podle tématu dokumentu. Zadejte si výraz, který Vás aktuálně zajímá a projděte si zobrazené výsledky.
- ❑ Zkuste si též zobrazit nové tituly za posledních 5 dnů 😊

# Kde hledat knihy II.

## □ Další zdroje

- ❖ [OAPEN Library](#) - volně přístupné akademické knihy, zejména z oblasti humanitních a společenských věd
- ❖ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#) - seznam recenzovaných knih (OA), přes 4000 knih
- ❖ [Google Books](#)

- [DDA](#) – kniha na počkání - nový způsob nákupu e-knih dle požadavku uživatelů, platforma ProQuest Ebook Central

# Kde hledat informace z médií?

☐ Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání

❖ [Anopress Monitoring Online](#)

❖ [PressReader](#) - zahraniční deníky a populárně naučné časopisy ze 100 zemí světa, archiv je u většiny titulů 3 měsíce

❖ [NEWTON Media](#) – slovenská mediální databáze, retrospektiva do roku 1998

❖ **ČTK (pouze knihovna FSS, PC54)**

# Kde hledat závěrečné práce?

- ❖ [Archiv závěrečných prací MU – Thesis](#)
- ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce – Theses](#)
- ❖ [DART – Europe E-theses Portal](#)
- ❖ [ProQuest® Dissertations & Theses \(PQDT OPEN\)](#) -  
Open Access Dissertations and Theses

# Cvičení – Archiv závěrečných prací MU

- ❑ V [Archivu závěrečných prací IS MU](#) si v části „Vyhledávání absolventů a závěrečných prací“ dohledejte **práce absolventů vaší katedry**, kteří již mají v archivu vloženou závěrečnou práci. Vyzkoušejte si různé typy **filtrů** (více položek lze vybrat přes ctrl). Zvolte si některý ze záznamů a prohlédněte si, co zde můžete najít (abstrakt, klíčová slova, posudky, plný text práce, návrh hodnocení).
- ❑ Zkuste si též vyhledávání v jedné zahraniční databázi vysokoškolských prací. Zvolte si jeden ze záznamů a porovnejte s Archivem v ISu, co zde můžete najít (FT, abstrakt, ...).

# Kde hledat další oborové zdroje?

- ❑ Sociální práce
- ❑ Sociální revue
- ❑ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

# Kde hledat referenční díla?

- ❖ [Gale Virtual Reference Library](#) (encyklopedie)
- ❖ [The World Factbook](#)



# Kde hledat statistické údaje?

❖ Český statistický úřad

❖ Eurostat

# Kde hledat další zdroje?

- ❖ [Social Science Research Network](#) - brána k informačním zdrojům pro oblast humanitních věd a výzkumu (abstrakty)
- ❖ [ICPSR \(Inter-university Consortium for Political and Social Research\)](#) – sociálněvědný datový archiv
- ❖ [Google Scholar](#) ;)

# Shrnutí

## ❏ **Psaní závěrečných prací**

- ❖ **Volba tématu** → Kontrola v Archivu závěrečných prací IS MU

## ❏ **Informační průzkum – kde hledat ...**

- ❖ Katalogy knihoven
- ❖ Licencované zdroje
- ❖ Veřejné dostupné zdroje

## ❏ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**

- ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

## ❏ **Seznam databází**

- ❖ Stránky knihovny
- ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

## ❏ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**

- ❖ OpenVPN, Shibboleth, Ezproxy

## 3 nejdůležitější odkazy z této prezentace 😊

- [Elektronické zdroje na MU](#)
- [Vzdálený přístup](#)
- [Knihovna FSS MU - ezdroje](#)

- ❑ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
  - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace
  
- ❑ **Seznam databází**
  - ❖ Stránky knihovny
  - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů
  
- ❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
  - ❖ OpenVPN, Shibboleth, EZproxy

# Literatura

KATUŠČÁK, D., B. DROBÍKOVÁ a R. PAPÍK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008, 161 s. ISBN 978-80-89132-70-6.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.

# Obrázky

<http://cathryno.global2.vic.edu.au/2010/05/08/deep-web-vs-surface-web/> (deep web)

<https://www.novinky.cz/internet-a-pc/209215-na-informace-je-zapotrebi-nova-jednotka-zettabyte.html> (jak se počítá na počítači)



**Děkujeme vám za pozornost**

**Ing. Martina Nedomová. DiS.**

**[nedomova@fss.muni.cz](mailto:nedomova@fss.muni.cz)**